

Natuurbeleving in je eigen tuin

Met lede ogen zien wij al jaren het fenomeen aan dat veel mensen hun tuin verstenen. En dat terwijl er in tuinen, hoe klein ze ook zijn, zo veel te genieten is als je ze goed inricht. Ook de tuin van het jaren ´30 rijtjeshuis, dat wij in 2001 kochten in de Pinksterbloemstraat in Arnhem-zuid, had last van ernstige ´verste-ning´. De tuin bestond nagenoeg uitsluitend uit tegels (achtertuint) of worteldoek en grind (voortuint). Het enige lichtpunt was de mooie boom achter in de tuin, al is het dan een uitheemse papierberk.

Ruimte voor natuur

Het is voor ons een sport geworden om de tuin (achter 5 x 12 m, voor 5 x 7 m) zo in te richten dat er zoveel mogelijk ´natuur´ te vinden is. Achter het huis een hooilandje met verschillende grondsoorten (loss, rivier- en duinzand) en bodemdiepten. Voor het huis een hooilandje op rivierklei. Daarnaast is de tuin verrijkt met vogelkasten, egelhuizen, eikenpalen met gaten

De huismussenmuis

voor metselbijen, hout- en takkenstapels voor ongewervelden, salamanders, kikkers en padden. Ook is een schutting vervangen door een heg. Het leuke is dat alles wordt gebruikt waarvoor het is aangelegd en meer, en dat geeft heel veel voldoening. Zo ligt er op moment van schrijven een Egel in winterslaap in de achtertuin. Hoewel het dier het aangeboden zelfgebouwde egelhuis heeft genegeerd voor de winterslaap, wordt het in de zomer wel gebruikt.

De tuin ontwikkelt zich geweldig en we worden beloond met spontane vestiging van Brede wespenorchissen, Bruine sprinkhaan, Struik-sprinkhaan (waarvan de jongen de bloemen van onze Knolsteenbreken opeten) en bezoeken van Sleedoornpage en Oranjetipje. De Oranjetipjes planten zich af en toe in onze tuin voort op de, uiteraard aanwezige Pinksterbloemen (zo ´n straatnaam scheidt verplichtingen).

De vogels

Dagelijks gaat er een kapje brood op het schuurdak voor de Kauwen en wordt er wat zaad gestrooid voor de Huismussen, Tortel- en Houtduiven. Naast de gebruikelijke vogelsoorten worden we af en toe verwend met bijzondere tuinwaar-

nemingen zoals, Ringmus, Barmsijs, Appelvink, Geelgors, Rietgors, Keep, Braamsluiper (bijna ieder jaar vaste prik zingend in mei in de berk), Goudhaantje, Koperwiek, Kramsvo-gel, Boomkruiper, Grote bonte- en Groene specht en Steenuil.

Daarnaast werden overvliegend o.a. Blauwe kiekendief en Pestvogel waargenomen. Jaarlijks hebben we broedende Kool- en Pimpelmezen, Merels en Kauwen (in de schoorsteen) en een enkele keer een

Foto: Vilmar Dijkstra & Willeke Lanting

Jonge kauw, de nieuwe lichtung staat op uitvliegen

nestje Heggemussen. De Koolmezen voelen zich dusdanig thuis dat bij de nestbouw zelfs in onze woonkamer

en keuken nestmateriaal wordt verzameld en af en toe de huisspinnen worden genuttigd. Ook de Merels hebben dergelijke trekjes. Af en toe duiken ze de keuken in en we hebben zelfs een keer meegemaakt dat een jong werd meegenomen, die de gemorste broodkruimels gevoerd kreeg.

Boomvalken en populieren

Wat ons echt verbaasde is de regelmaat waarop we jaarlijks Boomvalken over zagen vliegen. We zitten hier toch midden in de stad! Maar je hoort ons niet klagen. Het is een heerlijk gevoel om in het voorjaar ´s ochtends vroeg wakker te worden met het geluid van de net teruggekeerde kekkerende Boomvalken. De eerste jaren broedden ze op wisselende plekken zoals de Stadsblokken, het woonwagenkampje of bij het

Gelredome. De laatste twee jaar broeden ze vlak bij ons huis in de populieren langs de Nijmeegse weg. We kunnen vanuit de tuin het nest nét niet zien.

Iedere winter en voorjaar genieten we tevens van de vanuit die populieren zingende Grote lijster en de roepende Groene specht. Daarnaast zijn er regelmatig foeragerende vleermuizen te vinden, waaronder Rosse vleermuizen.

Over die populieren wil ik nog wel iets kwijt. De gemeente heeft het onzalige idee om langs de Nijmeegse weg de populieren te kappen en er kantoorpanden te bouwen. Een zeer onzalig idee dat voor de natuur in de stad en onze tuin een zware aderlating zal zijn. Deze groenstrook is een verspreidingsweg voor planten en dieren de stad in en door. Ik hoop dat de gemeente nog tot bezinning komt.

Foto: Vilmar Dijkstra & Willeke Lanting

Momenteel hebben we zelfs 2 slapende egels achter het huis. Het wordt druk!

Sperwers

Er is nog een andere roofvogel die enige aandacht verdient. Vrijwel vanaf het begin hadden we regelmatig bezoek van Sperwers. Dat gaat het hele jaar door en het gaat om beide geslachten. In de loop der jaren hebben ze al aardig wat vogels uit onze tuin gepakt: Huismussen, mezen, Tortelduif, Vink en Heggemus. Een Merelman kon zich net het vege lijf redden door onder een boomstronk weg te duiken. Toen de Sperwer was afgetaaid was de Merel een minuut stil om vervolgens tevoorschijn te komen en 5 minuten volop te schetteren.

Het maakt voor de Sperwers niet zoveel uit of je in de tuin bent of niet. Het overkwam ons meerdere malen dat we buiten life getuige waren van

de vangst. Zo scheerde een mannetje over ons heen om op 8 meter afstand één van ´ onze ´ Heggemussen te snaaien, die vervolgens nog enige laatste benepen roepjes ten beste gaf. Dat was even slikken. Een andere keer dook een mannetje doldriest de meidoornheg in om een Huismus te pakken. Na een wilde achtervolging in de heg had hij succes. En dat gebeurt allemaal gewoon voor je neus.

Ik ben nooit op zoek geweest naar het nest, maar de prooi werd opvallend vaak richting de Rijnhal getransporteerd. Toen ik eens in mei vanuit de tuin met de kijker een Slechtvalk volgde die richting de Rijnhal vloog, zag ik dat deze fel werd aangevallen door een Sperwer. Ik vermoed dat daar toch ergens het nest zal zitten.

Sperwers en Huismuizen

Van Sperwers dacht ik altijd dat die alleen vogels als prooi vingen. Groot was mijn verbazing toen een Sperwer op 6 december 2008 probeerde één van 'onze' Huismuizen te pakken. Het ging om een onvolwassen vrouwtje dat na een mislukte aanval op een Huismus in de berk ging zitten. Een vaker voorkomend verschijnsel. Dit keer keek ze echter zeer aandachtig naar onze achtergevel waar onder het raam wat brandhout is opgestapeld waar een familie Huismus in huist. Vanuit die houtstapel snoepen ze van het strooivoer op het terras. Plotseling ging de Sperwer in glijvlucht in de aanval, maar miste. Ze ging weer in de berk zitten en keek weer aandachtig naar de houtstapel. We waren inmiddels zo nieuwsgierig dat we voor het raam gingen staan. Na 2 minuten deed ze een tweede poging, maar miste weer. Dit keer gaf ze het op en ging ervandoor. Het was machtig om binnen een meter van een jagende Sperwer te staan en dan nog wel jagend op een Huismus!

Het geval werd besproken met Peter van Geneijgen en hij gaf aan bij het Sperweronderzoek waaraan hij de laatste jaren meewerkte één keer een muis als prooi gevonden te hebben. Ook in de roofvogelbijbel van Rob Bijlsma worden zoogdieren als prooi genoemd, zij het schaars. We dachten dat we het nooit meer zouden meemaken. Des te aangenamer was het dat er op 6 januari 2010 wederom een vrouwtje Sperwer (nu een adult) vanuit de berk een aanval uitvoerde op een Huismus. De glijvluchten zijn echter te traag om onze weldoorvoede tuingenoten (en af en toe huisgenoten) te pakken te krijgen (voor zover het gezien is). Ook deze Sperwer ging na de poging weer in de berk zitten. Al snel volgde een tweede poging, maar nu op een Huismus in ons frettenhok (in de zomer laten we onze Fret daarin los). Dat had natuurlijk helemaal geen zin en de Sperwer droop af. We vroegen ons wel af of het om hetzelfde vrouwtje zou gaan.

Navolging

De buurt kijkt soms meewarig en soms vol belangstelling naar onze tuinbezigheden en inmiddels worden toch zaken als het toegankelijk maken van achtertuin voor Egels, het maken van egelhuizen, houtstapels en hout met gaten voor metselbijen overgenomen. Er is een straatgenoot die regelmatig huisjes- en naaktslakken in de groene container gooide. Dat vonden we toch te ver gaan. We hebben toen gezegd dat hij ze beter bij ons in de tuin kan gooien voor de Egel. Sindsdien kun je af en toe een man met een zakje met slakken in onze tuin tegenkomen, die ze daar weer loslaat. Vreemd? Dat valt toch wel mee?

Verder verschijnen er hier en daar vogelkasten, waaronder voor Gierzwaluw (en die zijn afgelopen zomer voor het eerst bezocht!) Deze winter gaan we met een aantal straatgenoten enkele hommelmasten maken. Op deze wijze stimuleren we elkaar om nog meer ruimte voor natuur te maken. Zelf willen we de regengoot in de voortuin nog laten aftakken op de tuin. Daar is een pinksterbloemveldje ontwikkeld en dat willen we verder vernatten om de Kievits- en Sleutelbloemen een betere kans te geven. Je blijft ook nieuwe dingen ontdekken. Zo eten de Houtduiven ieder voorjaar een groot deel van de knoppen uit de Pinksterbloemen. Vooruit dan maar, dat hoort erbij!

Mocht iemand nog tips hebben om nog meer leven in de tuin te krijgen, dan horen we daar graag van. Mocht iemand zijn tuin ook natuurvriendelijker willen inrichten, dan is die persoon welkom om contact op te nemen (v.dijkstra1@chello.nl of 06-17490499) of langs te komen voor inspiratie en tips (nr 54).

Vilmar Dijkstra & Willeke Lanting